

УДК 339.92

Матюшенко І.Ю.*професор, кандидат технічних наук
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна***Михайлова Д.О.***здобувач
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна***ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В ГАЛУЗІ ДОСЛІДЖЕНЬ І ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ «ЄВРОПА 2020»****THE MAIN DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION OF THE COMMON EU POLICY IN RESEARCH AND TECHNOLOGY AT THE REALIZATION OF THE STRATEGY EUROPE 2020****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто основні засади спільної політики щодо дослідної діяльності (СПД) країн ЄС, зокрема основні угоди, що заклали підвалини СПД, рамкові програми, координацію СПД. Показано, що багаторічні рамкові програми з дослідного та технологічного розвитку визначають основні наукові й технологічні цілі ЄС, вказують ключові напрями дослідної діяльності в рамках програми та встановлюють максимальну суму фінансування і цілі для всіх запланованих робіт, а також надають можливість різним європейським дослідницьким організаціям ліпше планувати напрями своєї діяльності. Доведено, що такий пріоритет стратегії розвитку «Європа 2020» як «розумне зростання» означає посилення ролі знань та інновацій як ключових факторів для майбутнього зростання, на реалізацію яких спрямовані провідні ініціативи «Інноваційний Союз», «Молодь у русі», «Цифровий порядок денний для Європи». Показано, що результатом дій у рамках цього пріоритету буде прискорення інноваційного потенціалу Європи, покращення результатів у сфері освіти, якості і результатів навчальних установ, а також використання економічних і соціальних переваг цифрового суспільства.

Ключові слова: спільна політика щодо досліджень, рамкові програми з науково-дослідної діяльності, розумне зростання, провідні ініціативи стратегії «Європа 2020».

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены основные положения совместной политики в исследовательской деятельности (СПД) стран ЕС, в частности основные договоры, которые заложили основы СПД, рамочные программы, координацию СПД. Показано, что многолетние рамочные программы научного и технологического развития определяют основные научные и технологические цели ЕС, показывают ключевые направления исследовательской деятельности в рамках программы, устанавливают максимальную сумму финансирования и цели для всех запланированных работ, а также дают возможность различным европейским исследовательским организациям лучше планировать направления своей деятельности. Доказано, что такой приоритет стратегии развития «Европа 2020» как «разумный рост» означает усиление роли знаний и инноваций как ключевых факторов для будущего роста, на реализацию которых направлены ведущие инициативы «Инновационный Союз», «Молодежь в движении», «Цифровой порядок дня для Европы». Показано, что результатом действий в рамках этого приоритета будет ускорение инновационного потенциала Европы, улучшение результатов в сфере образования, качества и результатов учебных заведений, а также использование экономических и социальных преимуществ цифрового общества.

Ключевые слова: общая политика исследований, рамочные программы научно-исследовательской деятельности, разумный рост, ведущие инициативы стратегии «Европа 2020».

ANNOTATION

The article deals with the main provisions of the common EU policy in research activities (CPR), in particular the main contracts, which established the foundations of the common policy in research activities, framework programs, coordination of CPR. It is shown that long-term framework program of research and technological development determine the main scientific and technological EU objectives, indicate key directions of research activity in the program, and set the maximum amount of funding and targets for all planned activities, and enable to different European research organizations better plan the directions of their activities. It is proved that a priority of the EU strategy Europe 2020 as smart growth means strengthening the role of knowledge and innovation as key drivers for future growth, the realization of which focused leading initiatives Innovation Union, Youth on the move, Digital order agenda for Europe. It is shown that the result of the actions under this priority will be the accelerate of Europe's innovation potential of Europe, improvement of results in education, quality and outcomes of educational institutions and the using of economic and social benefits of a digital society.

Keywords: general research policy, framework programs of research activities, smart growth, leading initiatives of the strategy Europe 2020.

В умовах посилення глобалізаційних процесів у світовій економіці, незбігання темпів розвитку виробництва і споживання та різноманіття природних умов пріоритетною ціллю розвитку суспільства стає забезпечення національної конкурентоспроможності на інноваційній основі. Проблема узгодження позицій окремих країн і створення спільної політики в галузі досліджень і технологій для Європейського Союзу як одного з найуспішніших інтеграційних об'єднань країн світу завжди була актуальною в період після Другої світової війни. Крім того, після погодження і підписання угоди про асоціацію між Україною і ЄС 21 березня 2014 р. і 27 червня 2014 р. гостро постає проблема щодо вивчення основних аспектів спільної науково-технічної політики ЄС для можливості поступового «вбудовування» наукового і виробничого комплексу України у відповідний європейський простір.

Зазначена проблема вивчалася в працях та дослідженнях низки українських вчених і фахівців-практиків таких як: В. Геєць, В. Семи-

ноженко, Б. Кваснюк, у спільній праці «Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України»; Л. Федулова «Технологічний імператив стратегії соціально-економічного розвитку України»; В. Сиденко «Глобалізація та економічний розвиток»; В. Точилін «Ринки реального сектора економіки України в інституціональному середовищі СOT : кон'юнктура та інтеграція»; О. Саліхова «Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні»; М. Кизим «Перспективи розвитку і комерціалізації нанотехнологій в економіках країн світу та України»; І. Матюшенко «Співвідношення глобальних проблем людства, пріоритетів науково-технічної діяльності та національних проектів в Україні»; Б. Маліцький, О. Попович, В. Соловйов у рамках своїх прогностико-аналітичних досліджень «Перспективні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку України», «Обґрунтування системи науково-технологічних та інноваційних пріоритетів на основі «форсайтних» досліджень»; А. Якимчук, Т. Кваша «Результати виконання I етапу Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2012 рр.», Т. Кваша, Л. Мусіна, Т. Писаренко «Державна програма прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2009 рр.: підсумки 2008-го»; та багатьма іншими [1-11].

У той же час, в умовах прийняття країнами ЄС Стратегії «Європа 2020» і підписання Україною та Європейським Союзом Угоди про асоціацію *актуальним питанням щодо дослідження стає вивчення напрямів координування національних політик країн Європейського Союзу щодо дослідної діяльності і розробки спільної політики в цій сфері.*

Основними завданнями статті є:

1. Вивчення засад спільної політики щодо дослідної діяльності країн ЄС;
2. Визначення спрямованості європейських рамкових програм з науково-дослідної діяльності;
3. Розкрити сутність та визначити основні напрями діяльності спільного дослідного центру;
4. Вивчення механізмів координації науково-дослідної діяльності в ЄС;
5. Визначення сутності Стратегії Європа 2020 основних пріоритетних напрямів діяльності на рівні ЄС і національних рівнях у контексті зазначеної стратегії.

Спільна політика щодо досліджень (СПД) є нагальною ланкою в промисловому розвитку Європейського Союзу. Вона вкрай важлива для визначення промислової стратегії, для технічного прогресу у високотехнологічних секторах, для розв'язання енергетичних проблем Спільноти і, нарешті, для пристосування до постіндустріального інформаційного суспільства підприємств і громадян [12, с. 321-335].

На світовому рівні лише скоординована дослідна діяльність держав-членів може дозво-

лити ЄС відігравати провідну роль у широко-профільних міжнародних програмах, зокрема присвячених нинішнім глобальним змінам. Через велику вартість дослідної діяльності постала потреба в європейській політиці, що визначала б економічні, соціальні, політичні і навіть військові цілі досліджень, склала б перелік наявних людських ресурсів, лабораторій і коштів, визначила б пріоритети й розподілила б роботу. У такий спосіб можна гарантувати, що жоден із важливих секторів не залишиться поза увагою, що вдасться уникнути дублювання зусиль і що людські, матеріальні та фінансові ресурси ЄС буде використано якнайліпше. Розподіл праці може також забезпечити залучення до науково-дослідної діяльності найменших країн Європи, які інакше не брали б участі у співпраці через брак ресурсів.

Стаття 163 Маастрихтського Договору про Європейську Спільноту провадить пріоритетні заходи, які доповнюють діяльність держав-членів щодо політики Спільноти щодо досліджень та технічного розвитку, фіксуючи, що така політика буде спрямована на зміцнення наукових і технологічних засад промисловості Спільноти та підвищення її конкурентності на міжнародному рівні, а також на заохочення науково-дослідної діяльності (ст. 164 Договору про Європейську Спільноту), серед яких [13, 14]:

- реалізація програм досліджень, технологічного розвитку та демонстраційних заходів через заохочення співпраці з підприємствами та між ними, дослідницькими центрами й університетами;
- заохочення співпраці в цих сферах з третіми країнами й міжнародними організаціями;
- поширення й оптимізація результатів у сфері досліджень, технологічного розвитку та демонстраційних заходів Спільноти;
- стимулювання професійного навчання та мобільності дослідників у Спільноті.

Дослідницькі програми Спільноти передбачають двофазовий процес ухвалення рішень. Кожні п'ять років Рада ЄС, діючи спільно з Європейським, після консультацій з Соціально-економічним комітетом ухвалює *багаторічну рамкову програму з дослідного та технологічного розвитку*, що [12; 13]:

Рамкові програми реалізуються через *спеціальні програми*, що їх приймає кваліфікована більшість Ради ЄС після консультацій з Європейським Парламентом та Соціально-економічним комітетом (стаття 166 Договору про Європейську Спільноту). Так, Сьома рамкова програма (2007-2013 рр.) і програма «Горизонт» (2014-2020 рр.) враховують пріоритетні напрями діяльності, закріплені за дослідницькою діяльністю та технологічним розвитком Договором про Європейську Спільноту [15; 16].

Спільний дослідний центр (СДЦ) є автономним Генеральним директором Комісії й діє як науково-технологічний та довідковий центр ЄС. Найбільші установи СДЦ знаходять-

ся в місті Іспра (Італія), тоді як спеціалізовані інститути перебувають у містах Геель (Бельгія), Петтен (Нідерланди), Карлсруе (Німеччина) та Севілья (Іспанія).⁴

Завдання СДЦ полягає в наданні наукової та технічної підтримки створенню, розвитку, реалізації й моніторингу політик ЄС з урахуванням потреб споживачів. Діяльність СДЦ спирається на створення інтенсивних мереж із державними та приватними інституціями держав-членів, наприклад, через дослідницькі мережі, спільні проекти чи обмін персоналом.

Двома критеріями визначення напрямів діяльності СДЦ є:

- зв'язок із політиками Спільноти;
- відповідність принципів субсидіарності, яка передбачає, що дослідна діяльність СДЦ має провадитись у сферах, де необхідна участь Спільноти.

СДЦ впроваджує дві дослідницькі програми: одну – для ЄС, іншу – для Європейської Спільноти з атомної енергії (Євратом).

Низка наукових установ допомагають Єврокомісії визначати й реалізовувати політику Спільноти в галузі досліджень і технологічного розвитку, а саме:

- *Комітет з наукових та технологічних досліджень (CREST)*;
- *Європейська група з етичних питань у науці та нових технологіях (EGE)*;
- *Європейські наукові мережі*.

Координування європейської науково-дослідної діяльності відбувається також і на вищому рівні, ніж рівень ЄС. Справді, спеціальні дослідницькі програми Спільноти відкриті для участі держав-членів Європейської асоціації Вільної торгівлі (ЄАВТ) (Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн) і держав Центральної та Східної Європи, а також нових незалежних держав колишнього Радянського Союзу.

Спеціальна програма в контексті п'ятої, шостої, сьомої рамкових програм і програми Горизонт до 2020 р. спрямована на утвердження міжнародної ролі дослідної діяльності Спільноти. Основними завданнями цієї програми є:

- заохочення наукової та технологічної співпраці на міжнародному рівні;
- зміцнення можливостей ЄС у галузі науки й техніки;
- надання загальної підтримки науковому вдосконаленню в контексті ширших міжнародних рамок;

– сприяння реалізації зовнішньої політики ЄС, особливо з огляду на можливість вступу нових держав до ЄС.

У 2010 р. було прийнято *Стратегію розвитку ЄС «Європа 2020»*, в якій першим пріоритетом було вказано «*Розумне зростання – економіка, що ґрунтується на знаннях та інноваціях*» [17].

Розумне зростання означає посилення ролі знань та інновацій як ключових факторів для нашого майбутнього зростання. Це вимагає

підвищення якості нашої освіти, покращення результатів дослідницької роботи, заохочення передачі знань та інновацій у рамках Союзу, максимально використовуючи інформаційні та комунікаційні технології та забезпечуючи створення інноваційних ідей у нові продукти та послуги, що сприятиме зростанню, створенню якісних робочих місць та вирішенню європейських і світових соціальних проблем. Але щоб досягти успіху, ці зусилля необхідно підкріпити відповідною підприємницькою діяльністю та фінансовими ресурсами, а також зосередженням уваги на потребах клієнтів та ринкових можливостях.

Таким чином, Європа повинна буде вжити заходів у таких сферах:

– *Інноваційна діяльність*: витрати на науково-дослідну діяльність в Європі становлять менше 2% у порівнянні з 2,6% у США і 3,4% в Японії, в основному через зниження обсягів приватних інвестицій. Слід брати до уваги не лише загальні обсяги витрат на науково-дослідну діяльність, Європі необхідно також зосередити увагу на вплив і структуру витрат на наукові дослідження та покращити умови для приватного сектору науково-дослідної діяльності. Менша частка компаній високих технологій пояснює наполовину пояснює різницю між нашими показниками та показниками США;

– *Освіта, професійна підготовка і безперервне навчання*: чверть усіх учнів мають труднощі в читанні, одна із семи осіб залишає навчання та професійну підготовку. Близько 50% осіб досягають середнього рівня освіти, однак цього зазвичай недостатньо для задоволення потреб ринку праці. Менш ніж одна з трьох осіб у віці 25-34 років мають вищу освіту в порівнянні з 40% у США і більше 50% в Японії. Згідно із шанхайською шкалою лише два європейські університети є одними з 20 найкращих у світі;

– *Цифрове суспільство*: світовий попит на інформаційні та комунікаційні технології оцінюється в 2000 млрд євро, але лише чверть від цієї суми походить від європейських компаній. Європа також відстає в плані високошвидкісного Інтернету, що впливає на її здатність до інновацій, у тому числі в сільських районах, а також поширення знань через Інтернет та інтернет-торгівлі товарами та послугами.

Результатом дій у рамках цього пріоритету буде прискорення інноваційного потенціалу Європи, покращення результатів у сфері освіти, якості і результатів навчальних установ, а також використання економічних і соціальних переваг цифрового суспільства. Ця політика має бути реалізована на регіональному, національному та європейському рівнях.

Розглянемо основні «*провідні ініціативи*» у рамках вказаного пріоритету, а саме:

I. *Провідна ініціатива «Інноваційний Союз»*. Метою цієї ініціативи є перенаправлення науково-дослідної та інноваційної політики на проблеми, що стоять перед нашим суспіль-

ством, такі як зміна клімату, енергоефективність та ефективність використання ресурсів, охорона здоров'я та демографічні зміни. Кожна ланка інноваційного ланцюга – від фундаментальних досліджень до їх комерціалізації – повинна бути посилена.

На рівні ЄС Єврокомісія буде працювати над:

- *завершенням формування Європейського наукового простору, розробкою програми стратегічних досліджень, яка б фокусувалася на таких проблемах, як енергетична безпека, транспорт, кліматичні зміни та ефективне використання ресурсів, охорона здоров'я та старіння населення, екологічно нешкідливі методи виробництва та управління земельними ресурсами, а також над активізацією спільних програм з державами-членами і регіонами;*

- *покращенням рамок умов для інноваційного бізнесу (а саме, створенням єдиного патенту ЄС та спеціалізованого патентного суду, модернізацією основ для авторських прав та товарних знаків, покращенням доступу до охорони інтелектуальної власності і прискоренням впровадження стандартів сумісності, розширенням доступу до капіталу та ефективним використанням політики регулювання попиту, наприклад, шляхом проведення тендерів та розумного регулювання);*

- *впровадженням «Європейських партнерств в інноваційній сфері» між ЄС та національними рівнями з метою прискорення розвитку та розміщення технологій, які необхідні для вирішення виявлених проблем. Перше з них буде включати таке: розбудову біоекономіки до 2020 року, «ключові технології, які дозволять сформувати промислове майбутнє Європи» і «технології, що дозволяють людям похилого віку жити незалежно і бути активною частиною суспільства»;*

- *зміцненням і подальшою розробкою ролі інструментів ЄС для сприяння інноваціям (наприклад, структурні фонди, фонд розвитку сільської місцевості, рамкова програма для науково-дослідної діяльності, Програма розвитку інновацій (CIP), Стратегічний план енергетичних технологій (План SET)), зокрема за допомогою більш тісної співпраці з Європейським інвестиційним банком і спрощення адміністративних процедур, що має полегшити доступ до фінансування, зокрема для малих і середніх підприємств, а також для впровадження інноваційних механізмів стимулювання, пов'язаних з ринком вуглецю, зокрема для тих, хто швидше досягає своїх цілей;*

- *розвитком партнерських відносин щодо обміну знань і зміцненням зв'язків між освітою, господарською діяльністю, дослідженнями та інноваціями, зокрема шляхом EIT, а також над сприянням підприємництву шляхом надання підтримки молодим інноваційним підприємствам.*

На національному рівні держави-члени повинні:

- *реформувати системи національної (і регіональної) науково-дослідної та інноваційної діяльності для заохочення високої якості та розумної спеціалізації, зміцнення співпраці між університетами, зв'язків між наукою та господарською діяльністю, реалізації спільних програм і посилення транскордонного співробітництва в областях з доданою вартістю ЄС та адаптації відповідних національних процедур фінансування, а також забезпечення розповсюдження технологій по всій території ЄС;*

- *забезпечити достатню кількість фахівців з природничих, математичних наук та інженерії та зосередити шкільні програми на розвиток творчого потенціалу, інноваційних технологіях та підприємстві;*

- *оцінити пріоритетність витрат на знання, зокрема шляхом використання податкових пільг та інших фінансових інструментів для заохочення більшого обсягу приватних інвестицій у науково-дослідну діяльність.*

II. Провідна ініціатива: «Молодь у русі». Мета полягає в тому, щоб покращити досягнуті результати вищої освіти в Європі та зробити її більш привабливою для світової громадськості, а також підвищити загальну якість освіти та професійної підготовки в ЄС на всіх рівнях шляхом комбінування досвіду і рівності, збільшуючи мобільність студентів та стажерів, а також щоб покращити ситуацію щодо працевлаштування молодих людей.

На рівні ЄС Єврокомісія працюватиме над тим, щоб:

- *інтегрувати та посилити програми обміну в ЄС, університетські та дослідницькі програми (наприклад, Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus та Marie Curie), а також створити зв'язок між ними та національними програмами та ресурсами;*

- *активізувати програму модернізації вищої освіти (навчальних програм, управління і фінансування), включаючи порівняння результатів університетів і освітніх результатів у глобальному контексті;*

- *дослідити шляхи розвитку підприємництва через програми обміну для молодих фахівців;*

- *сприяти визнанню формального та неформального навчання;*

- *розробити основи забезпечення зайнятості молоді, що окреслять стратегії, спрямовані на зменшення рівня безробіття серед молоді: це сприятиме, разом з державами-членами і соціальними партнерами, входження молодих людей на ринок праці шляхом навчання на робочих місцях, практики та інших форм одержання досвіду роботи, у тому числі завдяки схемі («Ваша перша робота з EURES»), спрямованій на розширення можливостей для працевлаштування молодих людей шляхом заохочення мобільності в ЄС.*

На національному рівні держави-члени повинні:

– *забезпечити ефективні інвестиції в систему освіти та систему професійної підготовки на всіх рівнях (від дошкільного до університетського);*

– *підвищити продуктивність у сфері освіти, приділяючи увагу кожному сегменту (дошкільній, початковій, середній та вищій освіті) у рамках комплексного підходу, що охоплює ключові компетенції, а також спрямовується на скорочення раннього залишення школи;*

– *підвищити відкритість та актуальність систем освіти шляхом створення національних кваліфікаційних рамок і кращої координації навчальних результатів для потреб ринку праці;*

– *покращити доступ молодих людей до ринку праці на основі комплексних заходів, зокрема керівництва, консультації та професійної підготовки.*

III. Цифровий порядок денний для Європи (Digital agenda for Europe) – ще одна з семи флагманських ініціатив (flagship initiatives) у рамках стратегії «Європа 2020». Містить перелік із 100 конкретних дій і визначає європейську стратегію для розквіту цифрової економіки в 2020 році.

Мета полягає в отриманні сталих економічних та соціальних переваг від цифрового єдиного ринку, заснованого на швидкісному і високошвидкісному Інтернеті та сумісних програмах, що дозволяють широкий доступ до Інтернету для всіх до 2013 року, доступ для всіх до високошвидкісного Інтернету (не менше 30 Мбіт/с) до 2020 року та підписання не менше 50% європейських сімей на підключення до інтернету швидкістю більшою за 100 Мбіт/с.

На рівні ЄС Єврокомісія працюватиме над тим, щоб:

– *забезпечити надійну правову основу, яка заохочує інвестиції у відкриту конкурентоспроможну інфраструктуру високошвидкісного Інтернету та супутні послуги;*

– *розробити ефективну спектральну політику;*

– *полегшити використання структурних фондів ЄС для досягнення цілей цієї програми;*

– *створити насправді єдиний ринок онлайн-контенту та послуг з високим рівнем довіри, збалансованою нормативно-правовою базою, з чітким режимом дотримання прав людини;*

– *реформувати фінансування наукових досліджень та інновацій і збільшити фінансову підтримку в сфері інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення технологічної міцності Європи за ключовими стратегічними напрямками та створити умови для того, щоб малі та середні підприємства, що розвиваються, зайняли ключові позиції на ринках, що розвиваються, а також сприяти інновації інформаційно-комунікаційних технологій у всіх економічних секторах;*

– *сприяти доступу в Інтернет і використанню Інтернету всіма європейськими громадянами, а зокрема шляхом дій, які сприятимуть грамотності в області цифрових технологій і доступності інтернету.*

На національному рівні держави-члени повинні:

– *розробити оперативні стратегії для доступу до високошвидкісного інтернету;*

– *створити правову основу для координації державної діяльності зі скорочення витрат на розвиток мережі;*

– *заохочувати використання сучасних, доступних інтернет-послуг (таких, як електронний уряд, електронний портал щодо охорони здоров'я, «інтелектуальний дім», цифрові компетенції, безпека).*

Порядок денний у свою чергу містить сім стовпів (7 pillars):

– *для створення єдиного цифрового ринку – зняття бар'єрів і створення єдиних правил для вільного поширення онлайн-послуг та розваг за межі національних кордонів, створення єдиного просору онлайн-платежів, розвитку бізнесу завантаження музики, захисту споживачів ЄС у кіберпросторі;*

– *для розвитку інтероперабельності (експлуатаційної сумісності) і стандарті – покращення нормативних процедур та підвищення сумісності для досягнення безперешкодної взаємодії численних ІТ-пристроїв і застосунків, схвищ даних і послуг;*

– *для розвитку довіри і безпеки користувачів онлайн-транзакцій – зменшення загроз від шкідливого програмне забезпечення, скоординована європейська відповідь на кібер-атаки, посилені правила щодо захисту персональних даних;*

– *для розвитку дуже швидкого інтернету – для телебачення високої чіткості та відеоконференцій, досягнення швидкостей 30 Мбіт/с для всіх користувачів і 100 Мбіт/с, принаймні для 50% користувачів інтернету до 2020 року, стимулювання інвестицій і прийняття комплексного плану радіочастотного спектру;*

– *для розвитку наукових досліджень та інновацій;*

– *для підвищення електронних навичок – наразі понад 50% європейців використовують інтернет щодня – але 30% не використовували його ніколи;*

– *для використання ІКТ для вирішення соціальних проблем – для скорочення споживання енергії, підтримки життя старіючих громадян, революціонізації медичних послуг, підвищення якості державних послуг, оцифрування культурної спадщини Європи для забезпечення онлайн-доступу для всіх.*

Висновки.

1. Зміцнюючи інноваційну здатність європейської промислової системи і стимулюючи появу підприємств та послуг, заснованих на нових технологіях та ринкових можливостях, європейська дослідна діяльність і технологіч-

ний розвиток допомагають державам ЄС долати основні виклики суспільства;

2. Лише скоординована дослідна діяльність держав-членів може дозволити ЄС відігравати провідну роль у широкопрофільних міжнародних програмах, СПД дозволяє гарантувати, що жоден із важливих секторів не залишиться поза увагою, що вдасться уникнути дублювання зусиль і що людські, матеріальні та фінансові ресурси ЄС буде використано якнайліпше;

3. Багаторічні рамкові програми з дослідного та технологічного розвитку, визначають основні наукові й технологічні цілі ЄС, вказують ключові напрями дослідної діяльності в рамках програми, а також надають можливість різним європейським дослідницьким організаціям ліпше планувати напрями своєї діяльності, надаючи чітку інформацію про спеціальні заходи, які Спільнота планує здійснити;

4. Координацію роботи Єврокомісії з визначення й реалізації політики Спільноти в галузі досліджень і технологічного розвитку здійснюють: Комітет з наукових та технологічних досліджень (CREST); Європейська група з етичних питань у науці та нових технологіях (EGE); Європейські наукові мережі, що створюють єдину наукову систему ЄС;

5. Першим пріоритетом стратегії розвитку ЄС «Європа 2020» визначено «розумне зростання», яке означає посилення ролі знань та інновацій як ключових факторів для майбутнього зростання. Як наслідок, у рамках цього пріоритету виділено такі провідні ініціативи, як «Інноваційний Союз», «Молодь у русі», «Цифровий порядок денний для Європи (Digital agenda for Europe)». Результатом дій у рамках цього пріоритету буде прискорення інноваційного потенціалу Європи, покращення результатів у сфері освіти, якості і результатів навчальних установ, а також використання економічних і соціальних переваг цифрового суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: монографія. В 3 т. [Текст] / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семіноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2007.
2. Сиденко В.Р. Глобализация и экономическое развитие. Т. 1 [Текст] / В.Р. Сиденко. – К.: Фенікс, 2008. – 376 с.
3. Технологічний імператив стратегії соціально-економічного розвитку України: монографія [Текст] / за ред. Л.І. Федулової; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 656 с.
4. Ринки реального сектора економіки України в інституційно-економічному середовищі СOT: кон'юнктура та інтеграція [Текст] / за ред. проф. В.О. Точиліна; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 552 с.
5. Саліхова О.Б. Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні: монографія [Текст] / О.Б. Саліхова; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 624 с.
6. Кизим М.О. Перспективи розвитку і комерціалізації нанотехнологій в економіках країн світу та України: монографія [Текст] / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. – 392с.
7. Маліцький Б.А., Попович О.С., Соловійов В.П. Перспективні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку України (Результати першого етапу прогнозно-аналітичного дослідження в рамках Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2004-2006 рр.) [Текст] / Б.А. Маліцький, О.С. Попович, В.П. Соловійов. – К.: Фенікс, 2006. – 208 с.
8. Маліцький Б.А., Попович О.С., Онопрієнко М.В. Обґрунтування системи науково-технологічних та інноваційних пріоритетів на основі «форсайтних» досліджень [Текст] / Б.А. Маліцький, О.С. Попович, М.В. Онопрієнко. – К.: Фенікс, 2008. – 86 с.
9. Матюшенко І.Ю. Співвідношення глобальних проблем людства, пріоритетів науково-технічної діяльності та національних проєктів в Україні [Текст] / Бізнес Інформ, 2011. – № 4. – С. 7-11.
10. Кваша Т.К. Державна програма прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2009 рр.: підсумки 2008-го / Т.К. Кваша, Л.А. Мусіна, Т.В. Писаренко // Світ. – 2009. – № 17-18.
11. Якимчук А.В., Кваша Т.К. Результати виконання I етапу Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2012 рр. / А.В. Якимчук, Т.К. Кваша // Матеріали П'ятої міжнародної науково-практичної конференції 2-3 квітня 2009 р.: 3б. наук. статей. – Львів: ЛьЦНТЕІ, 2009. – С. 70-74.
12. Клинова-Дацюк Г.Д. Україна та інтеграційні процеси в сучасній Європі: навч. посіб. [Текст] / Г.Д. Клинова-Дацюк. – Рівне: НУВГП, 2012. – 189 с.
13. Мусис Н. Все про спільні політики Європейського Союзу [Текст] / Н. Мусис // Пер. з англ. – К.: К. І.С., 2005. – 466 с.
14. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: підруч. [Текст] / А.І. Грицяк, В.В. Говоруха, В.Ю. Стрельцов. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. – 620 с.
15. Сьома Рамкова Програма Європейського Союзу з науково-технологічного розвитку на 2007-2013 рр. (7РП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cordis.europa.eu/fp7/>.
16. Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ceasc-bw.com/products/gorizont-2020/>.
17. Повідомлення Європейської Комісії. «Європа 2020». Стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/file/31493>.